

A BANYÁSZ

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
 Félévre 12 K. Félévre 6 K
 Segédletre 3 K.
 HATÁRÉRTÉK BEJÁRÁS S. ERINT.

Felelős szerkesztő:
 Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Budapest, VII., Abonyi-utca 11. Földszint.
 TELEFON 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Bányászatunk.

Bányászatunk egyes ágai különösen a sóbányászatot, már volt alkalmunk fejlődésében ismertetni. A következőkben adunk bányászatunk egyéb ágaira a következő hivatalos adatokat.

A bányászat és kohászat terén az 1905. évtől állandóan mutatkozó emelkedés az elmúlt esztendőben is észlelhető volt, sőt az utolsó években megemelt léssu fejlődés 1908-ban határozottan élelkebb lett. Ez az örvendetes jelenség, ugy a bányász és kohóüzemekben alkalmazott munkások és az adományozott zártkutatómányok számának, mint a termelés mennyiségének és értékének számottevő emelkedésében jut kifejezésre.

Bányahatóságaink az 1908. évben 68.334 zártkutatómányt tartottak nyilván, még pedig 8.973-at a kincstári és 59.361-et a magánbányászat javára. Az emelkedés a megelőző évi állapottal szemben 11.116-ra rugott és több mint fele, 5683 a kincstári bányászat javára esik. A kincstár zártkutatómányainak száma az 1908. esztendőben majdnem megháromszorozódott, a magán bányászat jogosítványainak száma pedig 5428-cal emelkedett. A magánkutatók száma ugyanabban az időszakban 105-tel szaporodott és az év végén 1763 volt.

A bányászat céljaira adományozott vájna- és kültelek kiterjedését illetőleg szintén fejlődésről számolhatunk be. A kincstári bányászat vájna- és kültelekeinek összes kiterjedése 12.183 hektár, a magánbányászatéinak pedig 82.768 hektár volt. Az emelkedés a megelőző év állapotához képest a kincstári bányászatnál 586, a magánvállalatoknál pedig 4068 hektárra rugott. A magánbirtokosok száma ugyancsak az 1908. év végén 1169 volt, egy-egy magán-bányabirtokosra tehát átlag 71 hektár adományozott vájna- és kültelek esett.

Az egy-egy magán-bányatulajdonosra eső bá-

nyatelek átlagos kiterjedése bányakapitánysági kerületenkint nagy eltérést mutat. A zágrábi, oravica-bányai és budapesti bányahatósági kerületekben, melyekben a magánbányászat túlnyomórészt néhány hatalmas vállalat kezében összpontosul, átlag 215, illetőleg 213 és 203 hektárnyi bányatelek képezi minden egyes tulajdonos területét, az iglói, zalatnai és nagybányai bányakerületekben pedig, ahol számos apró vállalat és magánember üzi teljesen kisiparszerűen a vas- és főleg a nemesfém-bányászatot, az egy-egy jogosítottra eső bányatelek átlagos kiterjedése nem haladja meg a 61, illetőleg 31 és 23 hektárt.

A tulajdonképeni vájnatelek 57.22%-a, 50.323 hektár ásványszén, 18.71%-a 16.459 hektár vasérc, 18.02%-a 15.849 hektár nemesfém és 6.05%-a 5323 hektár egyéb ásványok aknázására adományoztatott.

A jelentés tárgyát képező esztendő bányász és kohótermelésének értéke az 1907. évi termelés értékét több mint 18 millió, az 1906. éviét pedig közel 28 millió K-val meghaladva 145,485.610 K-t ért el. E nagyarányu emelkedés — sajnos — csak részben következménye a bányász és kohóipar fellendülésének és nagyrészt az ásványszén és nyersvas áremelkedésében leli magyarázatát.

Bányászatunk, az előállított mennyiség és érték tekintetében, egyaránt legfontosabb ágának, a barnaszénbányászatnak termelése az 1908. évben eléggé fejlődött.

Az előállított barnaszén mennyisége, mely az 1905. évben 61 millió m.-mázsát nem ért el és 1906. évben 64 millió, 1907. évben pedig 65 millió m.-mázsát éppen hogy megközelített, az 1908. évben a 71.5 millió m.-mázsát is meghaladta. A termelés értékét tekintve, az ásványszén állandó drágulása következtében az emelkedés még szembeszökőbb, ugyanis míg a termelt barnaszén értéke 1905. évben alig haladta meg a 39 millió K-t és 1906. évben 46

millió, 1907. évben pedig nem egészen 52 millió volt, az 1908. év termése 62·5 millió K-ra tehető, tehát több mint 10 millió K-val többre, mint a megelőző év termelése.

Az összes termelésnek 49·57%-át, 35·4 millió m.-mázsát a budapesti bányakapitányság kerületének barnaszén bányái; 22·54, illetőleg 22·28%-át vagyis 16·1, illetőleg 15·9 millió m.-mázsát a zalatnai, illetőleg besztercebányai bányakerületek bányái szolgáltatták. A Horvát-Szlavonországokban termelt barnaszén 3 millió m.-mázsát kevéssel meghaladó mennyisége az összes termelésnek 4·25%-át képezte, a nagybányai és oravicabányai bányahatóságok kerületében művelt bányák pedig csak 1·22%-kal, illetőleg 0·14%-kal részesedtek az 1908. év barnaszéntermelésében.

Az emelkedés az ásványszénét egyáltalában nem termelő iglói és a zágrábi bányakerület kivételével, mely utóbbinak barnaszéntermelése a megelőző év termelését nem érte el, a többi bányahatósági kerületek barnaszénbányászatánál egyaránt észlelhető volt.

Feketeszéntermelésünk hazánk feketeszénmedencéinek korlátozott száma következtében évről-évre majdnem ugyanazon eredményt mutatja; az 1908. év termelés 12 millió m.-mázsát kevéssel meghaladó mennyisége a megelőző termelés mennyiségénél körülbelül 600.000 m.-mázsával volt kisebb, 16·1 millió K-t tevő értéke azonban a feketeszén árának jelentékeny emelkedése következtében majdnem 1·5 millió K-val magasabb volt a megelőző év termelésének értékénél. A feketeszénbányászat, miként előző években, úgy 1908. évben is kivétel nélkül a magánvállalkozás kezében volt és a termelt feketeköszé: 62·10%-a a pécsvidéki szénterület Baranya és Tolna vármegyei bányáiból, 37·38%-a a Krassó-Szörény vármegyei bányákból, 0·52%-a pedig a brassóvidéki feketeszénbányából került ki.

A kimutatott barna- és feketeszén egy része köszégyurma és pirszén előállítására fordított. A köszégyurmatermelés mennyisége kevéssel több mint 1 millió m.-mázsa, értéke 2 millió K; a pirszéné pedig 1·4 millió m.-mázsa és értéke 4·1 millió K. volt.

Bánya- és kohótermelésünk második legfontosabb ága a nyersvastermelés az 1908. évben szintén reményekre jogosító fellendülést mutatott. A finomításra való nyersvas termelése az előző évi termelést több mint 800.000 m.-mázsával, értékben pedig a nyersvas áremelkedése folytán több mint 7 millió K-val felülmuta. A termelt nyersvas mennyisége 5 millió m.-mázsát, értéke pedig majdnem 40 millió K-t ért el.

Öntött nyersvasból a megelőző évi 171 ezer

m.-mázsa és 3·3 millió K-val szemben 174 ezer m.-mázsa termeltetett 3·6 millió K értékben.

A külföldi kivitelre termelt vasérc mennyisége 7·2 millió m.-mázsát, értéke pedig 4·4 millió K-t tett, vagyis 775.000 m.-mázsával, illetőleg 121.000 K-val volt több a megelőző évben kivitelre termelt vasérc mennyiségénél és értékénél.

Nemesfémtermelésünk az 1908. évben is az évek óta észlelhető lassu, de állandó hanyatlás képét mutatta; az aranytermelés mennyisége 3289 kilogrammot, értéke pedig 10·8 millió K-t, az ezüst termelése pedig 12.612 kilogrammot, értékben 1·1 millió K-t tett. A hanyatlás tehát aranyban 212 kilogramm, ezüstben pedig 50 kilogramm volt az 1907. évi termeléshez képest.

A kisebb jelentőségű bánya- és kohótermékek előállítása évről-évre csekély eltérést mutat, mindamelllett a nyersantimontól és antimonfémtől, valamint az antimonércetől eltekintve, melyek termelése az 1907. évi eredményeket nem érte el, az összes többi termékek előállításában bizonyos, habár nem jelentékeny mérvű emelkedés volt észlelhető.

A bánya- és kohótermelés emelkedésével párhuzamosan az üzemek műszaki felszerelésének fejlesztésére, az elavult üzemi készülékeknek újjávaló kicserélésére és a szállítópályák kiépítésére is megfelelő gond fordított. A vasszállító pályák hossza 2407 km.-ről 2490-re, a fapályáké 129 km.-ről 208 km.-re emelkedett. A szállító és járművek közül különösen a villamos erőre berendezett gépek emelkedők ki, melyeknek száma 158-ról 185-re emelkedett, míg a gőzgépekből 1908. év végén 166, vagyis 9-cel több, mint a megelőző évben, a vízi, lég- és állati erőre berendezett gépek közül pedig együtt 76, azaz éppen felényi, mint 1907. évben (153) állott használatban.

A vízhozó gépek közül a villamos árammal hajtottak száma a megelőző évi 160-ról 231-re, a gőzgépeké 171-ről 193-ra emelkedett, a vízi, állati és emberi erő által hajtott gépek együttes száma pedig 94-re csökkent, vagyis 6-tal volt kevesebb, mint az 1907. év végén.

A vasnagyolvasztók száma 1908. év végén 50 volt, melyek közül 43 üzemben, 7 pedig egész éven át hidegen állott, a megelőző évben az üzemben levő nagyolvasztók száma 41, az üzemen kívül levőké pedig 8 volt. Az üzemben álló nagyolvasztók számának növekedésével lépést tartott az üzemi hetek számának szaporodása is; mert míg 1907. évben 41 kemence összesen 1831 héten, vagyis egy-egy üzemben levő kemence átlag 44·66 héten át működött, addig 1908. évben 43 kemence üzemi heteinek összes száma 1938 hét és az egy-egy kemencére eső átlagos üzemi idő 45·07 hét volt.

Mint a vasipar fejlődését demonstráló jelenség, említést érdemel, hogy a rimamurány-salgótarjáni vasmű r. t. ózdi telepén két új vasnagyolvasztót épített és helyezett üzembe, miáltal a budapesti bányakapitánysági kerületben, melyben eddig nyersvas előállításával egy vállalat sem foglalkozott, ezen főfontosságú kohászati ágat meghonosította.

A brit gyarmatok pénzverési viszonyairól.

Irta: Burdás Lajos.

A közgazdasági világforgalom terén a pénzverés közreműködése elsőrangú tényező. Ennek ellenére nem lesz érdektelen, ha a brit gyarmatok viszonyait az angol Egyesült Királysághoz úgy a pénzverésről, mint a tényleg használatos pénzeszközök tekintetében, habár csak futólag is, közelebbről megfigyeljük.*)

Általában véve nem lehet mondani, hogy az anyaország pénzverési törvényeinek a gyarmatokra közvetlen kihatásuk nincsen, mert az 1870. évi pénzverési törvény feljogosítja az uralkodót, hogy az államtanács (Privy Council) javaslatára az egész törvénynek vagy bizonyos részének határozmányait a brit birtokok bármelyikén változatlanul vagy módosítva, hatályba helyezheti. Hogy azonban az ezen törvény alapján kibocsátott ily rendelet befolyásolhatja-e a gyarmati törvényhozást, ez Robert Chalmers szerint oly jogi kérdést képez, amely csak azoknál a gyarmatoknál merülhet fel, amelyek alkotmány-szerűleg a helyi törvényalkotás jogának birtokában vannak. Ilyenek Kanada, Ujfundland, Uj-Dél-Wales, Victoria, Queensland, Tasmania, Délausztrália, Nyugat-Ausztrália, Uj-Zeeland és a Capgyarmat.

De más gyarmatokban is vannak oly törvényhozó testületek, amelyeknek többségét nem a hivatalos személyek képezik. Ilyen gyarmatok: Natal; Jamaika, Bahamas, Barbados, Leeward-szigetek, Malta, Mauritius-szigete és Bermuda. Malta és Mauritius souverénjének az államtanácsi rendelkezés (Order in Council) joga van föntartva.

Az 1870. évi pénzverde-törvény a Capgyarmatban, Natalban és Fiji-ben van teljes érvényben, míg Barbadosban és Leeward-szigeteken ennek hatályos sága csak részleges. A jegybank ügyet az eddig fennálló szokás szerint a helyi törvényhozás rendezi a gyarmatokban. Természetesen a helyi tör-

vényhozás módjára nézve ismét az illető gyarmat különleges alkotmánya a mérvadó.

A gyarmatokban használatos pénzegységek az anyaország arany font sterlingje, a többféle arany és ezüst dollárok, az u. n. rupiák.

A sterling pénzegység Ausztráliában, a Capgyarmatban, Natal-, Fiji- és Szt. Ilonán áll fenn. Itt az ezüst pénz 40 shilling értékig éppen úgy törvényes fizetési eszköz, mint az anyaországban. Fennáll továbbá a font sterling Maltában is, de itt az ezüst már 5 font sterling értékig képez fizetési eszközt. A nyugatindiai szigeteken, a brit Guyanában, a nyugatafrikai gyarmatokban és a Falkland szigeteken, az ezüst korlátlan fizetési eszközt képez, miáltal a helyi pénzforgalom leginkább ezüst osztópénzből áll.

Az aranydollár Canadában és Brit-Hondurasban (1894) használatos és ugyanolyan, mint az amerikai Egyesült Államok dollárpenze; Ujfundlandban pedig 2 dollár 51.364 gramm súlyban és 916.6 finomságban használatos.

Ennek a darabnak az aranyvalutához való áttérés alkalmával (1863) értékben pontosan 2 spanyol ezüstdollárt kellett pótolnia. Érték: 1 spanyol ezüstdollár = 5 shilling.

Az 1838. évi szeptember hó 14-én kelt királyi proklamáció az összes nyugatindiai gyarmatokban forgalomba helyezett u. n. doubloont (spanyol aranypénzt) 64 shilling sterling teljes értékben törvényes fizetési jelleggel ruházta fel, de az idők folyamán egyes nyugatindiai gyarmatokban megszűnt fizetési eszköz lenni. Így pl. Bermudában az 1882. évi pénzverési törvény folytán, Jamaika szigetén az 1901. január 13-iki, Trinidad és Tobago gyarmatokban pedig az 1907. évi június 1-i királyi proklamáció következtében.

Most végül az 1908. június 4-én kibocsátott királyi proklamáció teljesen megszüntette a doubloon oly kurrens vagy törvényes fizetési eszköz voltát, amilyen volt ennek előtte Nyugatindia összes gyarmataiban, a brit Guyana gyarmatot is ideértve.

Az ezüstdollár az u. n. mexikói dollár, Hong-Kong és Straits-Settlement-ben használatos. A mexikói vagy vele egyenértékű más dollár 1863 óta korlátlan fizetési eszközt képez. A mexikói dollárral, — melynek finomsága 902.7 és nyerssúlya 27.07 gr., megengedett legkisebb súlya pedig 26.633 gr. — egyenértékűek az ezüst brit és Hong-Kong dollárok (900/1000 fill.) azonos megengedett legalacsonyabb súlyyal. A kormányzó más ezüstpénzeket is nyilváníthat egyenértékűeknek. Az ezüstpénzek csak két dollár értékig képeznek törvényes fizetési eszközt. A Straits Settlements számára ezenkívül a ezüst yen (dollár) is pénzegységet képez, mely az új brit dollároknak szolgált mintául. Az 1908. évi

*) Robert Chalmers: History of Currency in the British Colonies, London, 1893. Thirty-Ninth annual report of the Deputy Master and Comptroller of the Mint, 1908., London 1909. The Commonwealth of Australia. Coinage. No. 6. of 1909. An Act relating to currency, coinage and legal tender. Assented to 4-th. September 1909. Printed and published for the Government of the Commonwealth of Australia by I. Kemp, Government printer for the State of Victoria.

augusztus hó 1-én a király nevében kiadott rendelettel a Straits-Settlements dollárok és a Straits Settlements 50 cent darabok (fél dollárok), amelyek 1907. évi március hó 7-éig lettek kibocsátva, 1909. évi január hó 1-én megszűntek kurrens vagy törvényes fizetési eszközt képezni.

A rupiák brit Indiában, Ceylon és Mauritius szigetén vannak forgalomban, de 1909. évi április hó 15-től kezdve Kelet-Afrikában és Ugandában is vernek rupiákat, illetőleg rupia részeket, u. m.:

Rupia része	Érme neve nikkel, bronz, v. más fém	Standard sulya gr.
0.05	5 cent	6.480
0.01	1	2.916
0.005	1/2	1.944

Az ausztráliai gyarmatok államszövetsége («Commouwe alth of Australia») 1909. évi szeptember hó 4-én pénzverési törvényt hozott, mely szerint az Egyesült Királyság törvényei alapján forgalomban lévő brit érmeiken kívül következő ausztráliai érme is fognak forgalomba bocsátatni:

Az érme neve	Az érme szabv. sulya gr.	Az érme megengedett legkisebb kurrens sulya gr.	Az érme törv. finomsága	Engedélyezett remedium	
				darab suly, gr.	ezed-rész finomság
Aranyérme:					
öt font	39.94028	39.68935	11/16 rész finom arany 1/16 r. ötvözet; vagy ezredrész finomság = 916,6	0.06479	} 2
két „	15.97611	15.87574		0.02592	
1 sovereign	7.98805	7.93787		0.01296	
1/2	3.99402	3.96083		0.00972	
Ezüstérme:					
florin	11.31036	} 7/10 rész finom ezüst 1/10 rész ötvözet, vagy ezredrész finomság = 925	}	0.0646	} 4
shilling	5.65518			0.0375	
6 pence	2.82759			0.0224	
3	1.41379			0.0138	
Bronzermék:					
1 penny	9.44984	} kevert fém réz, ón és zink	}	0.18899	}
1/2	5.66990			0.11339	

A törvény értelmében a kincstárnok verethet és kibocsáthat ezüst és bronz érmeiket és megállapítandó suly- és finomságban nikkelt érmeiket is.

Az aranyermék korlátlan mennyiségben képeznek törvényes fizetési eszközt, az ezüst érmeik 40 shilling értékig, a bronzermék pedig egy shilling értékig fogadandók el törvényes fizetési eszköz gyanánt. Amaz érmeik, melyek használat folytán, vagy másként sulycsökkenést szenvedtek, elvesztik kurrens jellegüket.

A hivatalos pénzekon kívül más pénzek verése tilos. A büntetés 20 font.

Minden egyezés, alku, adás-vevés stb. ha pénzzel van akármiféle vonatkozásban, csakis a tör-

vényes pénzegységekben teljesíthető, kivéven, ha ez a brit vagy más állam forgalmi pénzegységeiben történik.

A főkormányzó rendelettel szabályozhatja az ausztráliai érmeik terjedelmét, mintáját, nevét, sulyát és finomságát, az engedélyezett remediumot és a legcsekélyebb kurrens sulyt, s ugyancsak az ausztráliai érmeiket forgalomból is kivonhatja és az ezüst- és bronzerméiken kívül más érmeiket is kurrenssé tehet, öt shillingig terjedő törvényes fizetési eszköz gyanánt.

Végül felhatalmaztatik a főkormányzó, hogy a törvény alapján kibocsátott rendeleteket hatályon kívül helyezhesse vagy módosíthassa. Rendeletei a törvény kiegészítő részét képezik és annak erejével bírnak. A kincstárnak a pénzüzési célra szükséges rudak vételéhez a hitelalap (Trust-Fund) pénzkészletét veheti igénybe. A kincstár számlájára készült törvényes érmeik addig, amíg forgalomba nem bocsátattak, mint ércrudak kezelendők. A törvény végrehajtására szükséges szabályzat kibocsátásával a főkormányzó bizatik meg.

A brit gyarmatok részére a londoni királyi pénzverő, ennek fiókjai: a sydney-i (Ujdél-Wales), a melbournei (Victoria), és a perth-i (Nyugatausztrália) pénzverők, a birminghami pénzverő, Kanadában az ottawa-i fiókpénzverő és Indiában: a calcuttai és a bombay-i pénzverők teljesitik a pénzverést.

A londoni kir. pénzverőben a gyarmatok részére kivertek és elszállítottak 1908-ban: Brit-Guiana részére 30.000 négy pence ezüst darabot 500 font sterling értékben; Ceylon részére: 400.000 huszonöt cent ezüst darabot és 1 1/2 millió tíz cent ezüstdarabot, együtt 250.000 rupia kurrens és 16.666 l. 13 s. 4 d. névértékben; Cyprus részére: 27.000 piaster, 36.000 félpiafter és 36.000 negyedpiaster, összesen 99.000 bronz darabot 300 font sterling értékben; Kelet-Afrika és Uganda részére: 2,871.400 cent és 900.000 félcent aluminium darabot 33.214 rupia kurrens és 2.214 l. 5 s. 4 d. névértékben; Ujfundland részére 160.000 ötven cent és 400.000 öt cent ezüst darabot 100.000 dollár kurrens és 20.833 l. 6 s. 8 d. névértékben; Nigéria részére: 3,217.152 pence, 9,600.000 egytized penny darabot nikkeltből és 8,362.668 egytized penny darabot aluminiumból, 20.889 font sterling értékben és végül a Straits-Settlements részére: 4,151.652 dollár és 2,869.177 féldollár ezüst darabot 5,586.240 dollár kurrens és 651.728 l. 1 s. 2 d. névértékben. Mindössze tehát a londoni pénzverőben 34,561.049 drb gyarmati érmet vertek ki 713.131 l. 11 s. 7 d. névértékben. 1870-től 1908 végéig a londoni pénzverő a gyarmatok részére 2,688,729.481 drb, 283,028.649 font sterling értékű érmet vert ki.

A birminghami pénzverőben 1908

folyamán: a Straits Settlements részére 1,333.333¹/₂ dollár értékű féldollár darabok, Zanzibár részére pedig 100.000 drb husz cent nikkelből 20.000 rupia értékben és 100.000 drb 10 cent, valamint egymillió darab egy cent bronzból szintén 20.000 rupia értékben vertek ki. A Straits Settlements dollárainak 1907-ben megkezdett átverését 1908-ban fejezték be. Átveretés végett összesen 14,255.000 drb régi dollárt kiadtak be és ebből a mennyiségből a londoni kir. pénzverőben és a birninghami pénzverőben együttesen 16,007.272 drb dollárt és 6 millió drb féldollárt vertek 19,007.372 font sterling értékben.

Ausztráliai pénzverde fiókok. Sydney fiók (Új-Dél Wales): 1855. május hó 14-én nyitott meg. Eddig az időből egészen 1908. végéig összesen 235,515 uncia aranyat váltottak be 1907. és 1908. években.

Az ausztráliai államok szerint részletezve, a következő táblázat adja unciákban (31.104 gr.):

Állam stb.	1907. évi bevétele	1908. évi bevétele	A pénzverő megnyitása óta
Dél-Ausztrália	65.54	3,161.55	9,217.45
Nyugat-Ausztrália	1,722.14	742.47	16,972.97
Queensland	1,299.65	2,287.00	135,771.34
Új-Dél-Wales	179,489.32	166,748.25	11,006,515.43
Új-Zeeland	250,831.43	139,295.57	4,353,874.55
Victoria	15.52	212.41	1,443,416.29
Más államok	111.18	3,146.89	53,491.78
Könnyű aranyérmék.	107.14	36,926.26	298,362.56
Együtt	760,481.66	688,530.48	33,075,751.35

A kimutatott bányatermelésből rendszerint körülbelül 8% levonást tesznek a tényleges tiszta arany termelés megállapítása végett, s az így nyert tiszta arany mennyiség standard unciáját 3 l. 17 s. 10¹/₂ d.-vel értékelik, az uncia finom ezüstöt pedig 1 s. 6 d.-vel fizetik 1902. évi május hó 12-ike óta.

Az 1907. évről fenmaradt 5.503.590 uncia készlettel együtt, 1908-ban összesen 658.441.505 standard uncia állott rendelkezésre a pénzítés céljára s ebből 1908. december hó 31-én 8.257.939 standard uncia arany maradt készletben 1909. évre. — Az 1908. évi aranykibocsátás állott: 518,022.290 standard uncia egész sovereign és 69,087.660 standard uncia fél sovereign darabokból, továbbá 62.732.767 standard uncia rudakból és 293.930 standard uncia próbadarabokból, az üzemi veszteség pedig 46.909 standard unciát tett ki.

Az 1908. évben bevételezett 64.737.99 uncia finom ezüsből 55.113.26 unciát bocsátottak ki rudakban, az üzemi veszteség pedig 4.649.90 unciát tett ki, a fenmaradó 4.974.83 uncia finom ezüst rudak 1909-re maradtak.

A kibocsátott és bevont érmékről a következő táblázat nyújt tájékoztatást:

Pénz-nemek	Kibocsátott érmék:			Bevont érmék								
	1907. év	1908. év	Együtt a pénzverő megnyitása óta	1907. év			1908. év			Együtt a pénzverő megnyitása óta		
	L	L	L	L	s	d	L	s	d	L	s	d
Arany egész és fél sovereign darabok	2,539,000	2,286,000	115,867,500	448	—	—	146,974	10	—	975,912	10	—
Ezüst érmék	177,800	67,400	1,206,600	9,830	18	9	11,182	8	8	257,283	15	—
Bronz érmék	10,000	5,800	92,450	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Melbourne fiók (Victoria) 1872. június hó 12-én nyit meg. Az aranybeváltást államok szerint részletezve, a következő táblázat adja unciákban (31.104 gr.):

Állam, stb.	1907. év	1908. év	A pénzverő megnyitása óta
Dél-Ausztrália	14,808.10	9,360.15	740,550.28
Nyugat-Ausztrália	20,771.97	20,254.64	2,337,331.72
Queensland	213.21	91.39	13,879.88
Új-Dél-Wales	4,022.41	4,658.44	169,295.63
Új-Zeeland	103,764.04	90,411.63	3,254,413.51
Tasmania	30,425.83	10,296.46	1,128,171.31
Victoria	754,809.80	736,873.71	23,414,220.47
Más államok	81.62	—	4,519.38
Könnyű aranyérmék	61.26	49,162.78	60,733.10
Ismeretlen	9,212.03	10,011.24	252,112.51
Együtt	938,169.32	931,120.85	31,88,5227.69

A könnyű érmekészleteket 1890-ig »Ismeretlen« alatt mutatták ki.

Az 1907. évről fenmaradt 883.77. uncia készlettel együtt 1908-ban 937.083.32 standard uncia arany állott rendelkezésre, melyből kibocsátottak: 843.059.94 standard unciát érmékben, 93.460.90 standard unciát aranyrudakban és 562.48 standard uncia 1909-re maradt. A finom ezüst bevétel 40.018.10 uncia volt, ebből kibocsátottak: 32.141.52 unciát rudakban, 5.845.52 uncia veszteségbe ment, 2.031.06 uncia pedig 1909-re maradt.

Az arany- és ezüstrudak kibocsátása főképen India számára történt.

A kibocsátott és bevont érmékről a következő táblázat nyújt tájékoztatást:

Pénz-nemek	Kibocsátott érmék			Bevont érmék		
	1907. év	1908. év	Együtt a pénzverő megnyitása óta	1907. év	1908. év	Együtt a pénzverő megnyitása óta
	L					
Arany sovereign és fél sovereign darabok	3,332,691	3,282,665	116,018,417 ¹ / ₂	239	235,530	280,131
Különféle ezüstérmék	108,400	42,400	1,151,40	3,219	2,809	327,803
Különféle bronzérmék	6,955	3,545	59,200	—	—	—

Ausztrália aranytermelését 1901—1908 végéig 31,649.198 finom unciára becsülik, az ezen időszakban termelt finom ezüstöt pedig 68,924.747 unciára teszik.

Perth fiók (Nyugat-Ausztrália) 1899. június hó 20-án nyílt meg. Nyugat-Ausztrália 1908. évi aranytermelése 1,647.911 finom uncia volt, vagyis 49.643 unciával kevesebb, mint 1907-ben.

Az aranybeváltást a következő összeállítás mutatja:

1907-ben	1,507.878 uncia
1908-ban	1,535.281

a pénzverő megnyitása óta 11,834.707

A Nyugat-Ausztráliából 1900—1908. években exportált aranyérmék L 37,902.036 értéket képviselnek, s ebből 1908-ban: Ceylonba 950.000, Egyiptomba 350.000, Németországba 2,370.000, Hong-Kongba 50.000, Natálba 225.000 és az angol Egyesült Királyságokba 640.730, együtt L 4,585.730 értékű (sovereign) aranyérmeket exportáltak.

A pénzverő megnyitása óta Indiába való export számára gyártott finom aranyrudacsok:

Év	Szám	Érték: L	
1901	454	20,022	
1902	9,019	385,749	
1903	11,404	489,496	*) Ebből 90,716 L Németországba ment.
1904	9,555	421,755	
1905	12,653	551,565	
1906	11,868	514,543	
1907	10,444	436,336	
1908	12,292	521,427*)	

A kivert érméknek felénél valamivel többet Németországba exportáltak, s az Indiába való kivitelre szánt aranyrudacsokból is 90.716 l. értékét a német bankba szállították. Minthogy ily rudacsok gyártása sok munkát igényel és Európában nem tulajdonítanak nekik különös fontosságot, kérdés merült fel, vajjon ezek helyett nem lehetne-e 300 unciás rudakat küldeni. Kitudódott azonban, hogy Németország aranyszükséglete csak kivételesen volt sürgős és a bank megfontolandónak találta, hogy amennyiben ily körülmények — mi nem valószínű — ismét felmerülnének, nem jó szolgálat tételnek azáltal, ha a német vásárlók a pénzverő álláspontjának vettetének alá.

Az ezüsteladás összege 15.252 l. 16 s. 1 d. volt.

Amennyiben feltehető hogy az összes ausztráliai államok aranyérme szükségletét a három ausztráliai fiók kielégítheti, érdekesek az egész Commonwealth-re és Uj-Zeelandra vonatkozó következő számadatok: A bankkészletek növekedése (1885—1908) években kivert minden érmében: 13,530.103 l.,

az ausztráliai fiókokban (1885—1908) években kivert érmék: 192,423.952 l., vagyis a bankok (1885—1908) években 7-03 százalékot tartottak vissza.

Kanadai pénzverde fiók k. Az ottawai fiók 1908. évi január hó 2-án nyílt meg. A kivert érmék száma 5,027.509 volt.

India. Az 1907—8. hivatalos év folyamán, mely 1908. évi június 30-án végződött, a calcuttai pénzverdében Ceylon részére 2—2 millió cent és félcent darabot és Straits Settlement részére 2000 cent darabot, a bombay-i pénzverőben pedig 1,945.726 drb brit dollárt vertek ki.

Szerbia és a magyar szénexport.

A magyar szénbányavállalatok legnagyobb része ma nagy ipari szénkészlettel rendelkezik. Termelésüket a közelmúltban igen nagy mértékben fokozták, mivel a nagy ipari keresleten kívül, az államvasutaknak volt nagy szüksége szerződésen felül soronkívüli szénmennyiségre. Az ily nagy termelésre való berendezkedés csaknem állandóvá vált és eredménye: a nagy felesleg.

Ez a helyzet mindinkább kell, hogy megérlelje termelőinknél nemcsak annak a lehetőségét, de szükségét is, hogy szénexportra gondoljanak. És szénexportra gondolva, szinte kiáltozva Szerbia áll előttünk.

Szerbia és különösen a szerb gyáripari vállalatok szénszükségletének kielégítése a magyar széntermelők által komolyan számbavehető. Kedvező erre a helyzet mindenképpen. A hozzánk jövő, megrakott román, bolgár és szerb uszályok legnagyobb részét üresen kénytelenek visszatérni, mert sajnos, kivételünk távolról sem oly nagy, hogy ezeket áruval megrakhatná. Megvan tehát a mód arra nézve, hogy olcsó fuvardíjjal vihessük le szénünket Szerbiába. De egyébként is állandóvá és rendszeressé lehet tennünk a szénnek hajóval való szállítását. Ez már egymagában oly előny, mely minden számbavehető versenytárs fölé emel. Csak több üzleti és vállalkozási képesség kell erre. Szeneink minőségével meg vannak elégedve, most már csak a szállítás és az áron mulik. Érintkezést kell keresnünk a szerb ipari vállalatok külföldön székelő igazgatóságaival, — melyeknek tájékozatlanság hiányán alig van tudomásuk szénünkről — meg kell győzni őket arról, hogy mindazon kellekekkel rendelkezünk, amelyekkel szénfogyasztásuk kielégíthető s ha gazdaságosan akarják szénszükségletüket fedezni, ezt csakis tőlünk szerezhetik be. Valamelyes erősebb üzleti érzék és az eredmény nem lehet kétséges.

Ha szépen indult széntermelésünket a mai nívón meg akarjuk tartani, ha begyakorolt és letelepült munkásainkat meg akarjuk tartani, számot kell vetnünk az export lehetőségével is és figyelmünket a legközelebb eső területre, Szerbiára kell terelnünk.

✂ HAZAI HIREK ✂

A nagybányai bányász- és kohászegyesület nagybánya vidéki osztálya március 12-én tartja a pénzverő ház tanácstermében évi közgyűlését, mely alkalommal Szelemy Géza elhunyt titkár fölött Révay Károly fog emlékbeszédet mondani.

Az Actiengesellschaft Dynamit-Nobel igazgatótanácsa elhatározta, hogy az április másodikán tartandó rendes közgyűlésen — épp úgy, mint tavaly — részvényeként 100 korona osztalék kifizetését javasolják, míg kártyákra 600.000 koronát fordítanak (mint tavaly) és a maradékot, 621.795 koronát (tavaly 579.850-ei) új számlára viszik át.

Hírek a kőbányákból. Apc községben új kőbánya van alakulóban, mely Szent-Iványi Farkas apci birtokos birtokán létesül részvénytársasági alapon. A részvénytársaság 150 ezer korona alaptőkével indul meg s annak élén Szent-Iványi Farkason kívül Vrabetz István apci és Bán Ernő hevesi lakosok állanak. — A Szent-Iványi pásztori kavics- és mészkőbányában f. hó 21-én az alkalmazásban lévő pásztori munkások sztrájkba álltak és a mátraszöllösi munkásokat is megakadályozták abban, hogy munkába lépjenek. A csendőrség közbejöttére felvették a munkát.

Nem sikerült ártézi kutfurás. Közeli egy esztendője, hogy Solton bozzárogat egy ártézi kut megfúrásának. Hogy hányszor találtak, ahol legfőleg csak az ártézi elvvel kell vételezni, egy esztendő alatt csak 42 m-re ment lefelé a vállalkozó, mutatja, mily hiányosak jónak a községek mélyfúrásai kiadása alatt. Községes kutmesterek biznak meg, hogy az már a mélyfúrás egészen külön hatalmas és a technika legjobb vívmányaival dolgozó iparág. 402 méterrel vannak Solton és nincs elegendő és élvezhető víz. A vállalkozó kéri, engedje meg neki a község (mivel az mélységben a furás óriási nehéz dolog), (igy!... elég vakmerő ezt mondani a soltiaknak, akik bizonyára nem tudnak 2000 m-en felüli furásokról) hogy itt abba hagyja, még pedig olyképen, hogy a 3 rétegben talál vizet összeköti és így 40 liter lesz percenként, ami idővel élvezhetővé is válhatik. Ezért az engedményért vízszolgáltatul a saját költségén csináltat 25 méter hosszú szűrőt és a már meglévő községi kutakat pedig ingyen kitisztítja. A képviselő-testület ennek az ajánlatnak elfogadását a földművelési miniszterium illetékes szakosztályának véleményétől tette függővé. Reméljük, hogy a földművelésügyi miniszterium félre nem engedi magát vezetni, mert mélyfúrásokról, az azoknál „szokásos” feltételekről, garantiákról, amiket a vállalkozó nyújtani köteles, fölöttébb könnyen tájékozódhatik. Elvégre egy község hygiénája nem lehet közömbös senki előtt.

A bányász halála. A petrozsényi kőszénbányában Grünwald János dinamitrobbanás közben nem élt a szükséges elővigyázattal és a töltényhez közeledett, mely abban a pillanatban felrobbant és a bányászt darabokra tépte.

Szénmosó Királdón. A Magyar általános kőszénbánya részvénytársulat királdi bányájában szénmosással kapcsolatos osztályozót állít fel, melyet májusban üzembe helyeznek. Magyarországon ez lesz az első barnaszénmosó és a társaság a szénmosásnak oly kipróbált rendszerét honosítja meg, mely 30—35 százalékkal fokozza a szén hőerejét és minden tisztálanságát eltávo-

lítja. A királdi szén „putnoki szén” címen kerül forgalomba s főképp Hajdu és Szabolcs vármegyékre gravitál, ahol a részvénytársaság nyiregyházi képviselője: Mandl Emil lesz.

A Bélapátfalvai portland cementgyár részvénytársaság 1910. évi március hó 12-én déli 12 órakor Budapesten, V., Váci-körút 32. sz. a. a Magyar kereskedelmi részvénytársaság üléstermében rendkívüli közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. Az igazgatósági elnök lemondása fölötti határozathozatal. 2. Két igazgatósági tag választása. 3. Egy felügyelőbizottsági tag választása. 4. Igazgatósági előterjesztések.

Az eperjes-sóvári villamos-vasut ügyében a Ganz-gyár a részletterveket és költségvetést elkészítette. Az eperjesi villamosmű igazgatósága Sóváron a bányahivattal, erdőhivattal és a községi előljárással közös értekezletet tartott, melyen dr. Sztehlo János igazgatósági elnök ismertette a terveket. A kincstári hivatalok a legmesszebbmenő támogatást helyezték kilátásba, illetékes minisztériumaiknál való közbenjárás tekintetében. A sóvári községek előljárói a maguk részéről is a terv megvalósítása mellett foglaltak állást és a jelenvolt Egerer Ferencz járási főszolgabíró a legnagyobb buzgalmat fejtette ki, hogy a községeket a vasut megvalósításának szükségéről meggyőzze.

A Magyar vasművek és gépgyárak országos egyesülete legutóbb tartott ülésén tárgyalta a kereskedelmi miniszter azon leiratát, mely a motoros járművek hajtására szolgáló benzín adómentességének megszüntetése tárgyában, az osztrák pénzügyminisztertől a konformis eljárás végett, a kereskedelmi miniszterhez érkezett. Kimondták, hogy úgy a sport és luxus célokra szolgáló, valamint a teherautókat által használt benzín megadóztatása úgy az iparra, mint a kereskedelemre rendkívül káros hatással volna, miért is a kereskedelmi miniszterhez ily értelmű föltérjesztést intéznek. Tárgyalta továbbá az általános vasuti tarifa-emeléssel kapcsolatban, hogy nem volnának-e gépek kivételére a Fiumén át irányuló magyar tengerentúli forgalomba érvényes díj szabás keretében közvetlen díjtételek életbeléptethetők.

Petroleum export. Most történt meg először, hogy sikerült a magyar termelésnek valamilyen cikkét Dél-afrikában elhelyezni. Néhány nappal ezelőtt Konakoiaba, a francia Guinea kikötőjébe érkezett az „Illiria” triesti gőzös, amely egy, a fiúmei kőolajgyárból származó hajórakomány petroleumszállítmányt vitt oda. Eddig leginkább az angol tengerészet és kereskedelem a guineai partvidéket, de nyomukban a franciák és németek is megvetették ott lábukat. A szabadhajózást űző magyar társaságaink mindeddig ezt a partvidéket nem keresték fel és ezért felhívjuk figyelmüket Afrika eme vidékére, ahol még jó alkalom nyílik a térfoglalásra.

Dynamit merénylet. Kudsiron f. hó 15-én este 8 órakor Avram Muntean ottani földmives szobájába az ablakon keresztül dinamitot dobtak. Csodálatos véletlen folytán csak a gyutacs sült el s a dinamit nem robbant fel. Az ágyban fekvő öreg házaspár közül az asszony azonban így is súlyos égési sebeket szenvedett.

A Lédéci portland cementgyár r.-t. 1909. évi mérlege a következő Vagyon: Gyártelep számla 1,950,000 — K. Leltár 39,346,44 K. Egész és félgymártmány és üzemi anyagkészlet 240,006,95 K. Zsákszám 36,142,67 K. Pénztár számla 13,296,94 K. Óvadék számla 19,091,75 K. Váltótárca 8646,75 K. Adósok 342,895,69 K. Üzemberuházási számla 6739,58 K. Alapítási költség számlamaradvány 44,000 — K. Összesen 2,700,166,72 K. Teher: Részvénytőke 1,600,000 —

K. Jelzálogkölcson 357.291.67 K. Elfogadványok 31.182.07 K. Bérek 7127.32 K. Baleset bizt. számla 1500 K. Hitelezők 436.928.79 K. Függő elszámolások és alapítási költségek tartaléka 62.728.93 K. Adótartalék 12 300.— K. Értékcsökkenési számla 79.575.04 K. Tiszta nyeresmény 111.532.90 K. Összesen 2.700.166 72 K.

Szénbörze Bécsben. A bécsi mezőgazdasági terménybörzének — mint ezt már megírtuk — az a szándéka, hogy a börzei üzletágak közé felveszi a szénüzletet is. Az osztrák pénzügyminiszterium, mely már ismeri a terménybörze idevágó javaslatát, helyesli és támogatja a terv megvalósítását. Eddig a bécsi árutőzsdén jegyezték ugyan a szenet, de kötések nem létesültek.

A Kapriorai márványbák részvénytársaság folyó évi március hó 7-én tartja évi rendes közgyűlését a következő napirenddel: 1. Az igazgatóság jelentése az 1909-iki üzletévről. 2. A felügyelőbizottság jelentése és azzal kapcsolatban az évi mérleg megvizsgálása és jóváhagyása. 3. A veszteségre vonatkozó igazgatósági indítvány tárgyalása. 4. Az igazgatóság és felügyelőbizottság részére adandó felmentvény feletti határozathozatal. 5. Egy igazgatósági tagnak négy év tartamára való megválasztása. 6. A felügyelőbizottság tagjainak megválasztása egy év tartamára és azok díjainak megállapítása.

A közgyűlés elé terjesztendő mérleg a következő állapotot tünteti fel: *Vagyon:* Pénztárkészlet 113.30 K. Gyári felszerelések 96.764.59 K. Értékpapírok 3680.— K. Irodai felszerelés 300.— K. Vasutépítés 18.459.95 K. Bánya-

feltárás 235.539.82 K. Váltók 2720.— K. Árukészlet 22.194.45 Bánya 85.800.— K. Bányaépítkezés 9229.17 K. Ló és koci 1546.40 K. Veszteség 145.561.22. Összesen 622.001.90 K. — *Teher:* Részvénytőke 360.000.— K. Hitelezők 262.001.90 K. Összesen 622.001.90.

Az Esztergomvidéki Köszénbánya Részvénytársaság folyó évi március hó 15-én tartja 13-ik rendes közgyűlését a következő napirenddel: 1. Az igazgatóság jelentése az 1909. évi december hó 31-én lezárt évről és a zárszámadás előterjesztése. 2. A felügyelő-bizottság jelentése. 3. A zárszámadás jóváhagyása és ugy az igazgatóság, valamint a felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény iránti határozat. 4. A felügyelő-bizottságnak megválasztása. A közgyűlés elé terjesztett mérleg a következő: *Tartozik:* Földbirtok számla K 13.451.28. Épületszámla K 551.649.80. Gépek- és leltárszámla K 769.317.87. 4. Bányaművek számla K 1,351.669.41. Almásfüzülői vasut részvény számla K 20.000.—. Részvényilleték számla K 20.160.—. Kamat számla K 56.501.16. Központi költség számla K 33.084.81. Bányaköltség számla K 283.813.91. Anyag számla K 13.074.75. Pénztár számla K 1387.37. Adósok számlája K 86.270.84. Összesen 3,200,381.20. *Követel:* Részvénytőke számla K 3,200.000.—. Munkabér számla 381.20. Összesen K 3,200.381.20.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

Poroszország kohóipara 1908-ban.

A termények olvasztására üzemben volt (a zárjelenben levő számok az 1907. évi állapotot mutatják) 1908-ban: 73 (74) nyersvasmű, 25 (25) cinkkohó, 22 (24) ólom-réz- és ezüst kohó és 4 (4) nikkel kohó. — A rendelkezésre álló 223 (217) vasnagyolvasztóból 187 (203) volt üzemben, még pedig 184 (200) kokszszal és vegyes tüzelő anyaggal, 3 (3) pedig faszénel. Az üzemben volt nagyolvasztók az egyes kerületek szerint következőleg

oszlának meg: Breslau 32 (32), Halle 3 (3), Clausthal 5 (6), Dortmund 71 (77), Bonn 76 (85). A vas nagyolvasztók együttvéve összesen 8364 (10074) héten át voltak üzemben, ebből egy-egy nagyolvasztóra átlag 44.7 (49.6) heti üzemtartam esik. Egy-egy nagyolvasztónak átlagos termelése 42723.32 (42494.09) tonna volt.

A vasnagyolvasztók üzeménél 32041 (32793) munkást, a cink-, ólom-, réz-, ezüst és nikkel kohók üzeménél pedig együttvéve 20711 (20465) férfit foglalkoztattak.

A kohótermelést a következő táblázat mutatja:

Termények	Mennyiség		Érték		Egy tonna átlagértéke		Az alkalmazott személyzet	
	1908	1907	1908	1907	1908	1907	1908	1907
			márka		márka		létszám	
1. Nyersvas t.	7,989,260.50	8,626,299.63	5,114,819.40	5,856,316.96	64.02	67.89	320.41	327.93
2. Cinktömbök t.	212,998.83	207,849.45	845,939.19	964,105.34	397.17	463.85	124.28	123.38
3. Ólom:								
a) ólomtusak t.	153,540.58	132,365.77	435,666.81	502,830.02	283.75	379.88	28.35	27.07
b) mázag t.	4,190.14	2,958.93	12,637.61	12,024.21	301.60	406.37		
3. Együtt t.	157,730.72	135,324.70	448,304.42	514,854.23	284.22	380.46	28.35	27.07
4. Réz:								
a) tömb és tárcaréz t.	27,301.21	28,944.96	343,993.65	559,297.24	1,259.99	1,932.28	46.40	46.61
b) rézkéneskő t.	121.90	329.56	302.58	998.32	248.22	302.93		
c) fekete réz t.	174.60	169.15	1,684.66	2,095.30	964.88	1,238.76		
4. Együtt t.	27,597.71	29,443.67	345,980.89	562,390.86	1,253.66	1,910.06	46.40	46.61
5. Ezüst kg.	275,153.80	249,347.85	200,718.22	223,465.78	73.21	89.62	3.84	3.69
6. Arany kg.	786.59	771.01	21,919.07	21,485.92	2,786.59	2,786.72		
7. Hígany kg.	4,423.06	5,080.00	201.56	213.09	4.56	4.19		
8. Nikkel (tisza nikkel fém) kg.	2,621.82	2,092.71	79,581.33	62,330.56	3,035.35	2,978.47	4.24	3.90

A termelés és üzem eredményei azt mutatják, hogy a nyersvastermelés 7·38, a réz és feketeréz termelése 6·27, a higanytermelés 12·93 százalékkal csökkent, ellenben a nyers cinktermelés 2·47, ólom és mázagtermelés 16·56, az ezüsttermelés 9·95, az aranytermelés 2·02 és a nikkeltermelés 25·28 százalékkal emelkedett. Csökkenést mutat továbbá az üzemben volt vasnagyolvasztók száma 7·88, az összes vasnagyolvasztók üzemtartama 16·94, egy vasnagyolvasztó üzemtartama 9·88 és a vasnagyolvasztó műveknél alkalmazott személyzet száma 2·29 százalékkal. Más többi kohóknál a személyzet létszáma 1·20 százalékkal emelkedett.

A német káli-törvény. A német birodalmi gyűlés a minap kezdte meg a Sydow porosz kereskedelmi miniszter által beterjesztett káli-törvényjavaslat tárgyalását. E törvényjavaslat előterjesztésére a német birodalmi tanácsot több szempont vezérelte, amelyeket Sydow a javaslat benyújtása alkalmával kifejtett. A káli-sóknak mezőgazdasági célokra való felhasználása egyre terjed, a káli-bányászat is mind nagyobb mértékeket ölt. Nagyobb káli-bányák csak Amerikában és Németországban vannak, innen szállják a mezőgazdasági kultúráinkba. A német káli-bányák legnagyobbjai azonban nagyon többe befolyás alatt állnak, úgy hogy a kiaknázás a káli-sókban rejő nemzeti kincs elpocsékolásával fenyeget. Ez lenne kiváltképpen megakadályozni az új káli-törvény, továbbá biztosítani azt, hogy a belföldi káli-sókban a káli-sókhoz és a káli-só készítéséhez a káli-só készletet jobban meg-
számlázzák.

A káli-só készlet 1908. évi eredménye

	brú	gyarmati	együtt
Arany érme	16,167.814	—	16,167.814 drb
Ezüst érme	22,846.050	2,750.072	25,596.122
Bronz érme	36,748.544	525.000	37,273.544
Nikkel érme	—	34,102.000	34,102.000
Mindössze 1909-ben	75,762.408	37,377.072	113,139.480 drb
1908-ban	91,925.993	34,561.049	126,487.042

Az 1908. évben 12,134,058 drb alumínium érmet is vertek a gyarmatok részére, 1909-ben nem volt alumínium érme verés.

Az angol bányász-sztrájk. Londonból jelentik: A délwalesi bányászok képviselője és John Willam alsóházi képviselő Swanseában mondott beszédben kijelentette, hogy habár Délwalesben a helyzet kétségkívül igen fenyegető, a válságot, ha a vállalkozók egyenesen érthetetlenül nem viselkednének, barátságosan el lehetne intézni. A helyzet nincs annyira kiélesedve, mint ahogy gondolják.

Virginia törvényhozásában billt mutattak be, a melynek értelmében minden 100 dollár értékű bányatermés 1 dollár adóval rovatik meg.

Bányagáz explózió. Febr. 9-én Stearns mellett (Kentucky) egy szénbányában hat munkás halt meg, gázexplózió következtében.

Gyémánt termelés a brit Guianában 1908-9. hivatalos év folyamán 56.982 darabot tett ki 5189 karát súlyban. Ez volt az utolsó 4 évben a legnagyobb termelés.

Az ausztráliai nagy szén sztrájk, melyről időközönként hírt adtunk olvasóinknak, véget ért. A sztrájk november hó 8-án ütött ki és 4 és fél hónapon át tartott. Új-Dél-Walesben 36.405 bányamunkás van.

IRODALOM.

Dr. Barlai Béla: „A vaskohászat kézikönyve“

I. kötetének megjelenéséről már adtunk rövidke hírt olvasóinknak, de a mű megjelenése oly kiválóan fontos eseménye szegényes bányászati szakirodalmunknak, hogy mulasztást követnénk el, ha annak bővebb méltatásával nem foglalkoznánk.

Örömmel értesülünk arról, hogy dr. Barlai Béla egy nagyszabású szakmunka megírására vállalkozott, s különálló kötetekben akként szándékozik közzétenni, hogy az egyes kötetek külön-külön is befejezett egészet fognak képezni. A munka következő öt kötetből fog állani: I. A vas metallurgiai chemiája és a vaskohászati salakok. II. Tüzeléstan. III. Nyersvasgyártás. IV. Kovácsvas-, folytvas- és acélgártás. V. Öntés, kovácsolás és hengerelés.

A kézi könyvnek első kötete immár megjelent 8 ivnyi terjedelemben, s a vasnak más elemekkel való vegyületeit, ötvözeteit és a salakokat, vagyis a vaskohászatnak azt a részét tárgyalja, amely a gyakorlati vasgyártásnak alapját képezi. A metallurgiai és chemiai laboratoriumok rendkívül sok anyagot szolgáltatnak, s ennek a kísérleti anyagnak legjavát találjuk a kézi könyvben, még pedig oly kiváló szaktudásra és előadó képességre valló összeállításban, amely dr. Barlait elsőrangú szakirónkká avatja.

Különösen kiemeljük azt, hogy a munka nem készült német mintára, s korántsem az e téren végzett kísérletek és tanulmányok anyaghalmazata, mert éppen ez fokozza a mű kiváló becsét. Szent igaz, az előszóban maga Barlai állít, hogy az adatok felhalmozása inkább zavarólag hat (hagyjuk ezt a németnek), s éppen azért — igen helyesen — csakis a fontosabbakat és lényegesebbeket válogatta ki, s ezek közül is csak azokat, amelyek a továbbiak megértéséhez okvetlenül szükségesek. De ezeknek a szükséges adatoknak csoportosítása és rendszeresítése mesteri.

Másik kiváló és szakkönyveinkben vajmi ritkán fellelhető jó tulajdonsága a munkának, hogy amíg egyrészt a szaktudomány terén teljesen befejezett egész alkotás, addig másrészt a mű minden fejezete is egy-egy önálló essay, még pedig teljes tudományos készültséggel, egyszerűségében is oly pompás nyelvezettel megírva, hogy akár a szakember, akár a laikus, mindegyiket élvezettel olvassa és játszi könnyűséggel tanulhat belőle mindenki.

Ily vonzó, könnyed modorban s mégis magasfokú tudományos alapon 26 fejezetben vezet végig bennünket a vas metallurgiai chemiáján át, kezdve a vegytiszta vas mibenlétével és tulajdonságaival s folytatva a vas ötvözeteivel és egyéb vegyületeivel, részletesen ismerteti az állandó összetétellel és állandó fagyásponttal bíró eutektikus oldatokat, az eutektikum elméletét, s ennek kapcsán a különféle vasötvözetek sokféle jellemző tulajdonságait. Igen fontos a karbon és a kén befolyása a vas tulajdonságaira, valamint a mangánnak a vasból való eltávolítása s ezek tárgyalása valódi klasszikus megvilágításban ragadja meg az olvasót.

A továbbiakban a vas és a hidrogén, a vas és a nitrogén, a vas és a szénmonoxid, a vas és az oxigén vegyületek: a rozsdásodás, az oxidáció és a vasoxidok redukciójának pompás rajzát élvezzük.

Végül a különféle salakok ősmertetése következik, ami a műnek második részét képezi, következő fejezettekkel: 1. a salakok fogalma és összetétele; 2. a salakok osztályozása és elnevezése; 3. a salakok olvadákonysága és olvadási hőmérséklete; 4. a salakok szövete; 5. a salakok színe; 6. a salakok fajsúlya.

A nagyszabásúnak ígérkező mű első kötetének megjelenése alkalmából igaz melegséggel üdvözljük Barlait széleskörű s alapos tudással megkezdett komoly munkájában, kívánva neki kitartást hogy a megkezdett

sikerrel fejezhesse be magyar bányászati szakirodalmunk becsületére!

Amint az első kötet tartalmának rövid ösmertetéséből is láthatjuk, a munka nemcsak a vaskohómérnök hallgatóknak, hanem az üzemi szakembereknek is elsőrangú kézikönyvül szolgálhat. Ekként a mű gyakorlati életben is hézagot pótol. A könyv a selmeczi bányászati és erdészeti főiskolán használandó kézi könyv óhajt lenni elsősorban, de minden bizonnyal segítségére lesz a már kész szakembernek is, amennyiben mindazokról a dolgokról talál benne felvilágosítást, amely dolgokat az annak idején elsőrangú szakmának elismeri, de az idők folyamán a vaskohászati tudománynak és a vasiparnak bekövetkezett rohamos fejlődése miatt már teljesen elavult s immár csakis hazai szakirodalomtörténeti becsü Kerpely-féle vaskohászaltanban hiába keresne, s amelyek csak a világszakirodalom nagy ügyel-bajjal feltalálható szétszórta közléseiben fordulnak elő.

A munka Joerges Ágost özv. és fia előnyösen ismert cég kiadásában jelent meg Selmeczbányán, ahol az I. kötet 6 koronáért kapható. Minden olvasónknak melegen ajánljuk figyelmébe a kiválóan modern szeltemben megírt igen becses szakmunkát.

✂ ÜZLET. SZÁLLÍTÁSOK. ✂

„Ipar-Higiéna.“ Az iparfelügyelő urak részéről, az alkoholizmusnak a munkás nép között pusztító hatása miatt, már oly gyakran merült fel panasz és hangoztatott annak szüksége, hogy egy olyan uzsonna- és szomjcsillapító italt találjunk, mely alkalmas a szeszes izgatószeres kiszorítására. Az ez értelemben eddig megpróbált szerek elégteleneknek bizonyultak, mivel az izlésnek nagyobb részét nem felelnek meg, másrészt azonban vagy túlságosan drágák, vagy pedig a keresett tulajdonságokkal nem bírnak. Azért örömmel fogadjuk, hogy az utóbbi években a tudomány és a statisztika elremitő számai folytán, az alkoholizmus ellen megindított mozgalom a munkásnépre is áterjedt, oly módon, hogy már sok eselben a megszokott pálinkás-üveg helyett — hidegen vagy melegen — egy kanna kávét visznek a inunkába. Azonban még örvendetesebb az a tény, hogy az utóbbi időben sok munkaadó, ezen kérdés kiváló fontosságát méltatva, azt magáévá tette és már több üzemben kísérleteket tettek, hogy a munkásoknak minden étkezési időre egy oly egészséges, jóleső italt nyújtsanak, mely alkalmas legyen a lehangoló, bénító szeszes izgatószeres kiszorítására. Időszerűnek mutatkozik tehát az „Enrilóra“ mint a legalkalmasabb termékre rámutatni, mely hábár még csak néhány év előtt bocsátotta az e téren

hirneves Franck Henr. Fiai cég a forgalomba — máris sok ezer pártfogóra tett szert. Az „Enrilo“ hideg főzete a nyár hőségében a szomjúságot aránylag már egy kis adag élvezete után, hosszabb időre csillapítja. Egyedül már ezen tulajdonsága is gyorsan népszerűvé tette az „Enrilót“; megérdemli azonban, — és különösen tejjel és egy kevés cukorral elkészítve, melegen élvezve, — hogy mint jóleső és jóízű, olesó néptáplálószer emeljük ki. Ha meggondoljuk, hogy az ilyen egészséges és olcsó italhoz való szoktatás által, aminőt különösen az „Enrilóval“ készült tejeskávében találunk, a drága és egészségtelen szeszesitalok élvezetét lényegesen lehetne csökkenteni: akkor világos, hogy az Enrilo-főzetnek tisztán és hidegen szomjcsillapítóként, valamint melegen tejjel és cukorral reggelinek és oszonnának való bevezetésével — egészségügyi és erkölcsi tekintetben egy lépéssel előbbre haladtunk, amivel karöltve járna a munkások jóléte és megelégedettsége. Ezen gyártmány olcsósága magával hozza azt, és a tapasztalat arra tanít bennünket, hogy ha ezt a főzetet — akár hidegen szomjcsillapítóként, akár melegen tejjel és cukorral egészséges és tápláló reggeliként, önköltségen adjuk a munkásoknak, az a munkások körében hamar el fog terjedni, azokat tehát a szeszes italokról mindinkább le fogja szoktatni. Franck Henr. Fiai kassai cég szívesen hajlandó nagyobb üzemeknek, főző- és kóstolópróbák megejtésére, Enrilo-mintákat ingyen rendelkezésre bocsátani.

Uj képviselő. A „Drägerwerk“, Lübeck-i cég magyarországi vezérképviselővel a „Ligeti és Biró“ céget (Budapest, V., Vigszinház-utca 5.) bízta meg. A „Drägerwerk“ legkiválóbb különlegességei a különböző mentőkészülékek, a melyek a legnagyobb kát.sztrófiáknál is előnyösen beváltak és ez által az egész világon jó hírnévre tettek szert.

A kénárak következő alakulatot mutatnak: nyers kén 5 l., kénrud 6 l. 15 s. és kénvirág 7 l. 10 s. tonnánként (1030 kg.).

Ezüst árak. Az ezüst standard (0.925) finom unciáját (31.104 gr.) következőleg jegyezték a londoni piacon: Február 3-án: 23³/₄ d., február 4-én: 23³/₈ d., február 5-én és 7-én: 23³/₄ d., február 8., 9., 10. és 11-én: 23¹¹/₁₆ d., február 12. és 14-én: 23¹³/₁₆ d., február 15-én: 24 d., febr. 16-án: 23¹⁵/₁₆ d., febr. 18-án 24 d. és febr. 25-én: 23⁷/₁₆ d. Január 1-étől febr. 3 ig elszállítottak Londonból a keletre:

	1909.	1910.	+ többet — kevesebbet
Indiába	L 467.500	609.400	+ 141.900
Chinába	L 80.000	202.000	+ 122.000
Straitbe	L 61.000	—	— 1.000
Együtt	L 608.500	811.400	+ 202.900

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy a Magyar Kir. Szabadalmazott Osztályorsjáték (XXV. sorsjáték) 6. osztályának huzásai f. évi március hó 23-tól április hó 21-ig tartatnak meg, még pedig a következő napokon:

március: 23, 24, 26, 29, 30, 31, április: 2, 5, 6, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 18, 21-én.

A huzások a négy első napon 1/2 9 órakor, a többi napokon 9 órakor kezdődnek és a magyar királyi ellenőrző hatóság és kir. közjegyző jelenlétében nyilvánosan történnek a Magy. Kir. Szab. Osztályorsjáték huzási termében. A sorsjegyeknek a 6. osztályra való megújítása a játékterv szerint, minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt, 1910. évi március hó 16-ig eszközlendő.

Budapest, 1910. március hó 6-án.

Magyar Királyi Szabadalmazott Osztályorsjáték igazgatósága

Bizmutérc eladás. Az Eng. and Min. Journ. közlése szerint a bizmut érc egyedüli vevői az am. Egy. Államokban az United States Metals Refining Company (Gras-Selli) és a Monsanto Chemical Company (St. Louis). Európában a londoni Johnson, Matthey & Co. cég a fővevő. A bizmut piacot az európai titkos érdekszövetség ellenőrzi, s a nyilvános árfolyamot lehetetlen megállapítani. Általában véve 10%-os bizmut érc metertonája 90—100 dollárra tehető jelenleg; a 15%-os érc 1.7-szer, a 20%-os 2.3-szer és a 30%-os érc 3.7-szer annyi. Február hó 15-én 6 s. 6 d.-vel jegyezték a bizmut angol fontját.

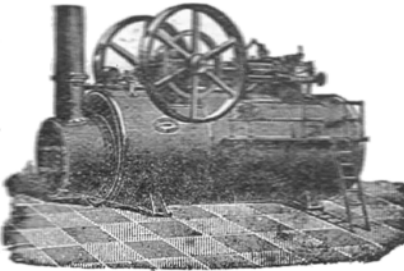
UMRATH és TSA

Budapest, V., Váci-körút 60.

Gőzcseplőkészletek 12 HP-ig. Gazdasági gépek.

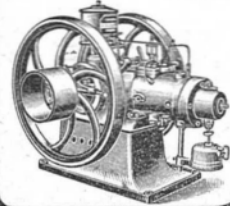
Tulhevített gőzzel dolgozó lokomobilok

200 lóerőig a nagy- és kisipar számára. - Legtakarékosabb és legolcsóbb üzemű. Fekvők és állókereke-

WOHANKA FÉLE
NYERSOLAJ MOTOROK
és LOKOMOBILOK.
ÜZEMKÖLTSÉGEK
NAGYSÁG SZERINT 1½-2 fillér
ÓRÁNKÉNT és LÓERŐNKÉNT. - NINCS ROBBANÓ
és TŰZ-VEZÉLY! - MINDEN PÉNZÜGYÖRI
ELLENŐRZÉS és ENGEDÉLY NÉLKÜL.
WOHANKA és TÁRSA BUDAPEST.
V. VÁCI-KÖRÚT 76.

HONI GYÁRTMÁNY!

(B 208/9)

Ércmosómestert keresünk,

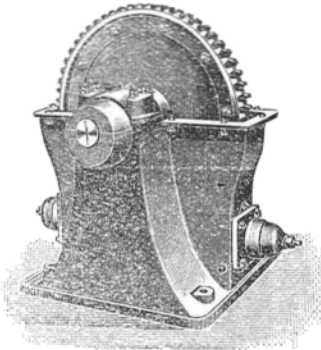
ki bányaiskolát végzett, érceknek lökő és forgó széreken való feldolgozásában teljes jártassággal és önállóan dolgozni bír és katonai kötelezettségének már eleget tett.

A pályázatok iskolai és szolgálati bizonyítványokkal, illetve azok másolataival, valamint egy a pályázó testi épségét igazoló orvosi bizonyítvánnyal szerelendők fel és annak felemlítésével, hogy pályázó jelenleg mily javadalmazással bír, esetleges alkalmaztatásnál mily fizetési igényeket támaszt, mily nyelveket beszél és ír és nős-e vagy nőtlen, „A szabadalmazott oszt-rák-magyar államvasut-társaság bányafelügyelősége Anina (Krassó-Szörény megye)“ címre küldendők.

(B 294 11)

Zahnradfabrik Augsburg

(vormals Joh. Renk A. G.)
AUGSBURG.

Szállít minden fajta fogaskereket bármely formában és nagyságban, különösen komplett gyorsaság-mérsékelőt.

Képviseli:

Wilhelm Jokel
 Wien, II/1. Castellezgasse 2

(B 296/7)

„Titanit“ (Czeipek-módszerű) magyar biztonsági robbantó anyag r.=f. ■■

Kitűnő magyar gyártmány. A „Titanit“ ütés, hő, surlódás és nyomás iránt teljesen érzéketlen. A „Titanit“ nem fagy meg. Robbantó erejére, repesztési képességére nézve az eddig ismert összes brizáns robbantó anyagokkal versenyez. Kezelése egyszerű és teljesen veszélytelen. Használata korlátozatlan. Szállítható bárhová, bárhogyan és bármikor. Bárhol készíthető. A „Titanit“ ára a robbantószerkek napi árát sohasem fogja túlhaladni. A „Titanit“ előnyeit igazoló kísérleteket kívánatra költségünkön végeztetjük.

Központi iroda és eladási hivatal: **Budapest, V., Mérleg-utca 3. szám.**

(B 292/6)

Távirati cím: CZEIPTITANIT.

Telefon: 45—31

„Zickzack“ szijkapcsok

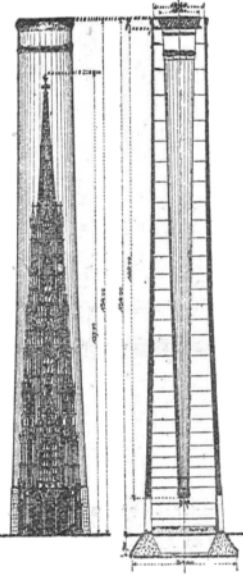
a legjobb összekötő kapcsok bármily hajtószijra.
Próbamintákat díjtalanul küld

(B 300/8)

FRANZ KÜSTNER
DRESDEN-N.

A kémény a bécsi „Stefanskirche“-hez viszonyítva.

**A világ
legnagyobb
kéménye!**

CUSTODIS ALPHONS
BUDAPEST, VII.,
ROTTENBILLER-U. 1

Kémények, ipari-
kemencék, kazán-
befalazások

(B 186/52)

Mélyfurásokat

elvállal és furóeszközöket szállít:

ALBERT FAUCK & Cie

III/2. Vordere Zoll-
amtstrasse No. 11

■ **WIEN.** ■

Magyarországi
képviselő:

Herzog ■■

■■ **Ödön**

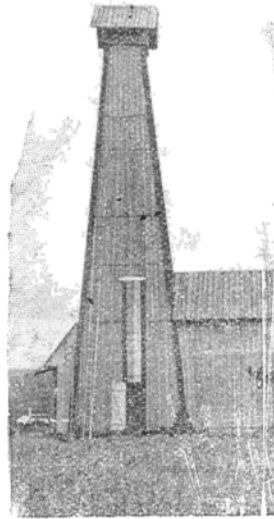
okl. mérnök

BUDAPEST

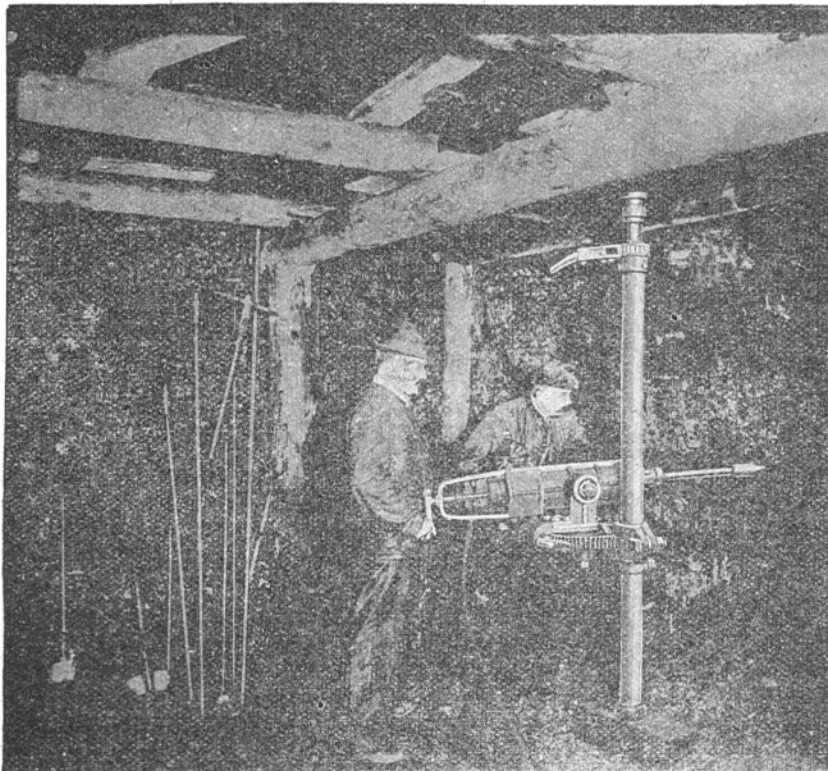
Erzsébet-körut 26.

TELEFON 104-07.

(B. 282/52)

Szabadalmazott „Eisenbeis“ réselő- és hasítékvágógép.

Magyar szabadalom 21,482.

Magyar szabadalom 22,487.

Kizárólagos engedélyes

Magyarország részére:

Schember Frigyes

Budapest,
VI., Andrásy-ut 50.

(B 288/44)

Lapp Henrik-féle Mélyfurások, Bányatelepek és Mélyművek Magyar R.-T.

Mélyfurások Kútfurások

Iroda: V., Báthory-utca 3. szám.

Telefon 114-10.

BUDAPEST

Gyár: X., Kőbányai-út 45. szám.

Telefon 152-72.

Gyémánt-fúrás. Véső
fúrás. ○ ○ ○ ○ ○

Mélyfurások kivétele.
Szén, érc, kőszó, kálisó
furások. Sósvíz, föld-
olaj, földgáz, szénsav,
ásványvíz és minden-
nemű kútfurások. ○

Még a legmélyebb furás-
nál is a legmesszebbmenő
jótállást vállalunk. ○
Eddig 800 mélyfúrás
készült 1512 m. mély-
sége a Lapp-féle sza-
badalom szerint. Leg-
jobb hírű ilyenmű
vállalat. ○ ○ ○ ○ ○

(B 28/1)

FELLNER LEO

műszaki papirgyára

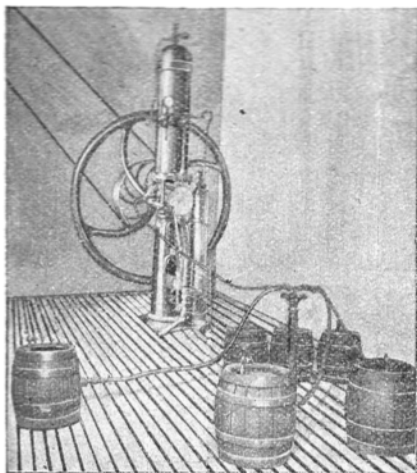
BUDAPEST, Váci-ut 4. szám.

Telefon 28-48. Sürgőnycim: Positiv, Budapest

Saját gyártmányu FÉNYMÁSOLÓPAPIR és VÁSZON, MÁSOLÓ-
PAPIR, VIASZ és CRÉAT-PAPIR. TELJES FÉNYMASOLATI
BERENDEZÉSEK. FÉNYMÁSOLATOK. JERTAGRAFIA.
AUTOGRAFIÁK.

Fénymásolatok sürgős esetekben, esetleg az
esti órákban is villanyfény mellett készülnek

(B. 197/43)

Szikvizgyártóberendezés

hordókban

való kimérésre.

(Ugyanez palackokban való kimé-
résre is alkalmas.)

Szállítva

Weiss Manfréd fémárugyárának,
Csepel.

(B 247/50)

Fontos munkásjóléti intézmény!

Bányák és ipartelepeknek saját üzemű szikvizgyártó-berendezésekkel

való berendezése.

Tessék 51. sz. árjegyzékünket kérni! □ Elsőrendű referenciák!

Dr. Wágner és Társai

Egyesült Gyárak mint Betéti Társaság,

Budapest, IX. ker., Tinódy-utca 3.

Szikvizgépek, szifonok különlegességi gyára.

Referenciák:

Bosnische Ammoniak-Sodafabrik
Act.-Ges., Lukavac,
Bosnische Holzverwerthungs-
Act.-Ges., Bosnisch-Brod,
Diósgyőri m. kir. Vas- és Acél-
gyár alkalmazottai fogyasztási
szövetkezet, Diósgyőr,

Ganz és Társa, Budapest,
Magyar Királyi Államvasutak
Gépgyára, Budapest, X.,
Kőbányai-út 21.
M. kir. vasgyár, Zólyombrézó,
Skodawerke Act.-Ges., Pilsen,
Witkowitz Steinkohlen-Berg-
bau Act.-Ges., Witkowitz, stb.

„ Danysz Virus „

ist eine epochemachende Erfindung von
Dr. DANYSZ, Vorsteher der Abteilung
für Agrikultur Bakteriologie am

Institut Pasteur in Paris

zur radikalen Vertilgung von

RATTEN und MÄUSEN

Zuverlässig in der Wirkung

Gefahrlos im Gebrauch

Frei von Unannehmlichkeiten

DANYSZ VIRUS ist ein bakteriologisches Präparat welches die Keime einer Krankheit enthält, welcher nur Ratten und andere mausartige Nagetiere unterworfen sind. Wenn die Ratten die Lockspeise fressen, die mit dem Virus bereitet ist, verfallen sie dieser Krankheit und sterben daran in ungefähr 8 bis 14 Tagen. Andere Ratten, welche mit bereits erkrankten in Berührung kommen, werden von letzteren sofort angesteckt und erliegen ebenso wie diese derselben Krankheit.

Keine Gefahr für andere Tiere und menschliche Wesen.

Ein grosser Vorteil des Danysz Virus besteht darin, dass er keinerlei schädliche Wirkung auf andere Tiere, wie z. B. Katzen, Hunde, Vögel, Wild usw. oder gar auf Menschen ausübt. Man kann ihn daher mit vollkommenster Sicherheit in Hühnerhöfen, Wildgehegen, Kornspeichern, Wirtschaftsgebäuden, Wohnräumen usw. anwenden.

Die Ratten verlassen ihre Wohnplätze und sterben ausserhalb.

Es ist ein charakteristisches Merkmal dieser Krankheit, dass Ratten, die von derselben ergriffen werden, ihre gewöhnlichen Wohnplätze und Löcher

verlassen, um die frische Luft und das Wasser aufzusuchen. Sie sind in der Lage dies zu tun, denn die Wirkung des Danysz Virus ist eine allmähliche und nicht eine akute, wie die der gewöhnlichen Ratten-„Gifte“. Bei Verwendung des Danysz Virus ist daher nicht zu befürchten, dass sich die Leichen der toten Ratten in den Gebäuden selbst unangenehm bemerkbar machen.

Die zu verwendende Menge des Danysz Virus hängt von der Ausdehnung der Bodenfläche und von der Anzahl der Ratten ab, welche sich an den betreffenden Stellen zeigen. Es ist daher sehr wünschenswert, dass man den ersten Versuch, welcher mit dem Danysz Virus vorgenommen wird und welchen man zweckmässig gleich mit drei Röhren Danysz Virus macht, genau überwacht, damit man in der Lage ist, das erzielte Resultat feststellen und bei weiterer Verwendung des Danysz Virus diejenigen Quantitäten ermitteln zu können, welche je nach der Ausdehnung des Uebels zur völligen Vertilgung der Ratten erforderlich sind. In solchem Falle wird die zuverlässige Wirkung des Danysz Virus stets sofort zutage treten.

In England, Frankreich, Russland und Amerika mit beispiellosen Erfolg angewendet.

Tausende Anerkennungen!

Feinste Referenzen!

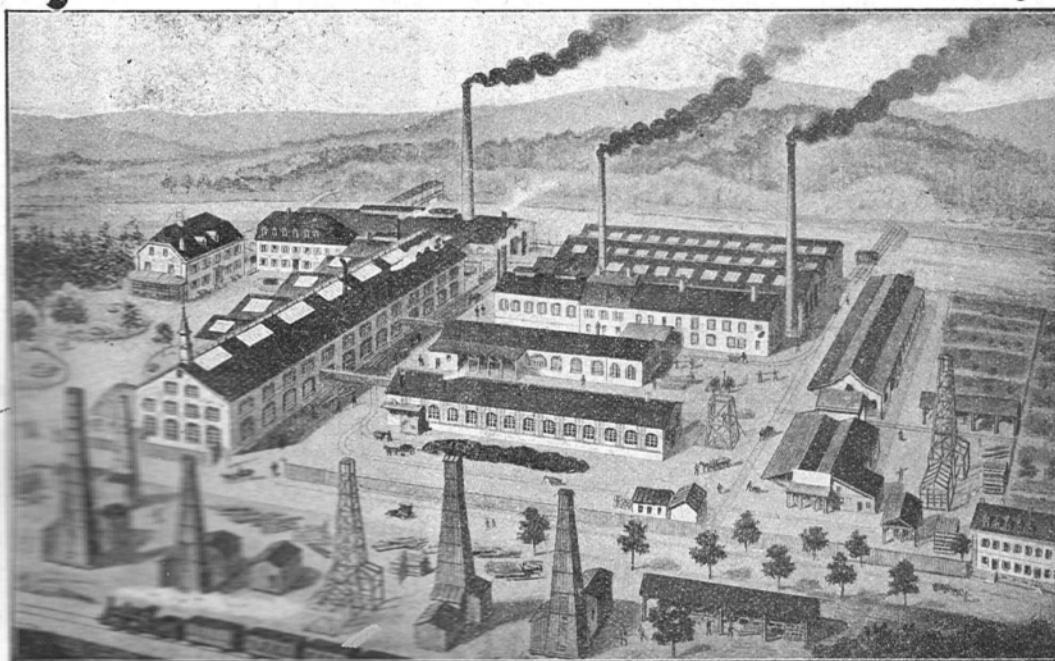
PORTIONEN zu K. 10.— 20.— 40.—

Zu haben engros durch:

Danysz Virus, Limited,

TRIEST, via Geppa N. 21.

Mélyfúrások mindenféle módosított aszorint.

Vogt Niederbruck.

Silrgöyöim

Hivatal Masmünster.

Telefon-szám 9.

Gewerkschaft Gute Hoffnung, Tiefbohrergesellschaft

NIEDERBRUCK bei Masmünster i. Elsass

Kombinált gőzüzemű mélyfúrógép véső és gyémántfúrásra a legnagyobb mélységig a „System J. Vogt” szerint. — Szabadalmazva minden nagyobb államban. — Ezzel a furási rendszerrel a legkülönbözőbb ásványok után furtunk a legnagyobb eredménnyel és pedig Németországban, Franciaországban, Olaszországban, Belgiumban, Romániában, Oroszországban és Afrikában. — Petróleumfúrások. — Aknamélyítési tagasztási eljárással vagy anélkül, furási tervezetek, vélemények előtanulmányok hegyviszonyok geológiájáról a tengerentúlon is. (B. 207/43 II)

≡ DRÄGER ≡

MENTŐ- készüléke

Bányák és tűzoltók számára.

Német birodalmi és osztrák szab.

Arany érem St. Louis 1904. — Lüttich 1905. Több mint 3400 készülék forgalomban.

Dräger Oxigén tartánya újra-töltésre legalkalmasabb
Dräger Pulmotorja. Automatikus oxigénfejlesztő gépe mesterséges légzésre.

Dräger Hordágya friss levegő sisakkal.

Dräger Magasnyomású töltőszivattyuja komprimált oxigén részére.

Dräger Villamos bányalámpája 12 órás világítás céljaira 1 1/2 N. K. lámpával.

Dräger Villamos sisaklámpája három órás világításra.

Dräger Záró ventilje acélkorongokra.

Költségvetés és árjegyzék ingyen és bérmentve.

Drägerwerk R. I.

Lübeck. ■■ Modern mentőkészülékek különlegességi gyára.

Vezérképviselő Magyarországra részére:

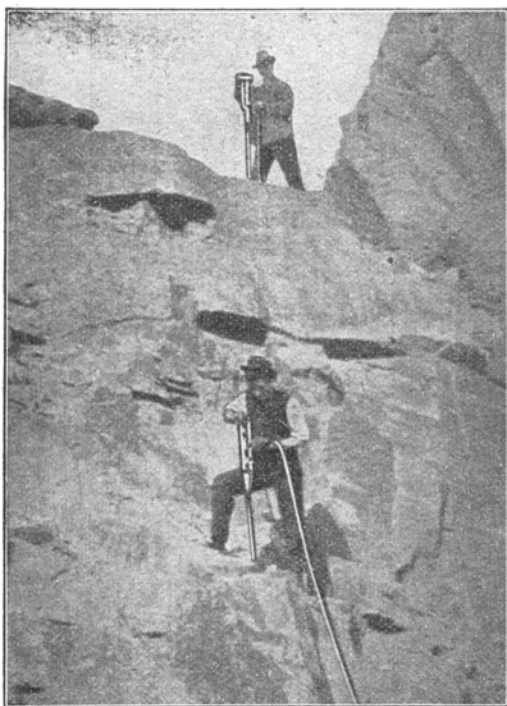
Ligeti és Biró, Budapest, V., Vigszinház-u. 5.

(B. 191./42 II.)

Ziehbanke & Richt-, Polier-, Entzunderungs-
... und Rohr-Abwalzmaschinen ...
für Stangen, nahtlose Rohre etc. aus Stahl, Kupfer, Messing usw. fertigt
Ch. Zimmermann
Maschinenfabrik, Cöln-Ehrenfeld

(B. 204/44 I.)

Magyarországi vezérképviselő
Molnár M. és Társai
 műszaki és mezőgazdasági cikkek nagybani raktára
 Budapest, V., Ferenc József-tér 6.

(B 227/40/II.)

SCHÜTZ A. G.

WURZEN i/Sa.

légsűrítő osztálya

szállít :

sűrített levegőjü kézi furó-kalapácsokat

automatikus áttétellel szén- és egyéb kőzet részére, lég- és vízűtéssel, legnagyobb teljesítő képességgel, a legcsekélyebb lég-fogyasztás mellett.

!! EXPANSIÓS SZABÁLYOZÁS !!
!! Legnagyobb üzembiztonság és tartósság !!

Különlegességek: Fejtő-, mélyítő- és vésőkalapácsok, valamint az összes sűrített levegővel dolgozó szerszámok a gép-, bányá- és kőipar részére. □□□□□□□□□□

Villamos forgófurógépek.

Légkompresszorok

szállíthatók és helyhezköthetők. — A cég e különlegességgel 30 év óta foglalkozik.

A NOBEL DYNAMIT

✂ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ✂

szállítja

a jelenkor legjobb robbantó szereit.

Gyár: POZSONYBAN.

Különleges gyártmányok:

Robbantó gelatin, gelatin-dynamit, nehezen fagyó dynamit, bányalég-dynamit, Rhexit és Progressit; továbbá robbantó gyuta-csok, biztonsági gyújtózsínorok,

a villamos gyújtáshoz való mindennemű szükségleti cikk, Tir-mann-féle szab. perkussziós és dynamó-electromos izzó-gyújtók.

(B 221/52/II.)